

**ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЯЦІЇ ВОДНО-ЕЛЕКТРОЛІТНОГО ОБМІНУ
(ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)***Л.П. Купраш, І.С. Безверха, Л.Б. Шарабура, Т.М. Пантелеймонова, С.О. Гударенко*

Резюме. В експерименті на молодих та старих тваринах вивчені зміни, що настають при старінні в різних ланках водно-електролітного обміну та можливості їх фармакологічної корекції. Встановлено, що з віком змінюється нейрогуморальна та ниркова регуляція водно-електролітного обміну, знижується діапазон функціональних можливостей механізмів, що регулюють водно-електролітний та кислотно-лужний баланс організму. Препарат квадевіт, що містить вітаміни, мікроелементи та амінокислоти, має позитивний вплив на механізми регуляції водно-електролітного балансу. Отримані дані зумовлюють перспективність застосування метаболічної терапії, що направлена на нормалізацію обміну води та електролітів у гериатричній клініці.

Ключові слова: вік, електролітний обмін, квадевіт, корекція.

**AGE-SPECIFIC PECULIARITIES OF WATER-ELECTROLYTE EXCHANGE REGULATION
(AN EXPERIMENTAL RESEARCH)***L.P. Kuprash, I.S. Bezverkhaya, L.B. Sharabura, T.N. Panteleimonova, S.A. Gudarenko*

Abstract. An experiment on young and old animals was carried out to study changes, ensuing upon ageing in various components of the water-electrolyte exchange, and possibilities of their pharmacologic correction. It has been found, that ageing causes changes in the neuro-humoral and renal regulation of the water-electrolyte exchange, a decrease in the range of functional possibilities of mechanisms, regulating the hydro-electrolytic and acid-alkaline body balance. The preparation kvadevit, containing vitamins, trace elements and amino acids, positively influences on the regulation mechanisms of the hydro-electrolytic balance. The obtained findings substantiate the prospects of using metabolic therapy directed at a normalization of the water-electrolyte exchange in a geriatric clinic.

Key words: age, electrolytic exchange, kvadevit, correction.

S.I. D.F. Chebotarev Institute of Gerontology of Ukraine's NAMS (Kiev, Ukraine)

Рецензент – проф. І.І. Заморський

Buk. Med. Herald. – 2012. – Vol. 16, № 3 (63), part 2. – P. 148-152

Надійшла до редакції 27.08.2012 року

© Л.П. Купраш, І.С. Безверха, Л.Б. Шарабура, Т.Н. Пантелеймонова, С.А. Гударенко, 2012

УДК 616.611-008.9+616.12-008.331.1

*О.М. Лобода***ПІДХОДИ ДО ТЕРАПІЇ РЕЗИСТЕНТНОЇ АРТЕРІАЛЬНОЇ ГІПЕРТЕНЗІЇ
У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ХРОНІЧНОЮ ХВОРОБОЮ НИРОК І-ІІІ СТАДІЙ**

ДУ “Інститут нефрології НАМН України”, м. Київ, Україна

Резюме. Досліджувалась ефективність застосування моксонідину (200-600 мг) у 35 пацієнтів із хронічною хворобою нирок (ХХН) І-ІІІ ст. та резистентною артеріальною гіпертензією (АГ). Артеріальний тиск (АТ) вимірювався до і через три місяці лікування моксонідіном. Після лікування систолічний АТ вірогідно знизився з 153,6±8,1 до 130,7±4,6 мм рт. ст. (p<0,001). Діастолічний АТ також показав вірогідне зниження з

96,7±2,4 до 80,9±2,6 мм рт. ст. (p<0,001). 29 пацієнтів (83 %) досягли цільового рівня АТ – 130/80 мм рт. ст. і менше. Моксонідин добре переносився у всіх пацієнтів та може бути рекомендований для лікування резистентної АГ у пацієнтів із ХХН І-ІІІ ст.

Ключові слова: гіпертензія, хронічна хвороба нирок, моксонідин.

Вступ. Актуальною та маловивченою проблемою в лікуванні хворих на АГ, зокрема й у хворих на ХХН, є резистентна АГ. Чітких даних щодо поширеності резистентної АГ немає. За даними *post hoc* аналізу клінічних досліджень, поширеність її може варіювати від 10 % до 30 % у хворих на артеріальну гіпертензію, зокрема у хворих на ХХН [1, 2].

На сьогодні моксонідин є одним із гіпотензивних препаратів, що часто використовуються при лікуванні резистентної АГ.

Мета роботи. Визначити антигіпертензивні властивості моксонідину при застосуванні його як додаткового препарату до антигіпертензивної терапії у пацієнтів із резистентною АГ та ХХН.

Матеріал і методи. Досліджено 35 пацієнтів із ХХН І-ІІІ ст. (ХХН І ст. – 11 осіб, ХХН ІІ ст. – 12 осіб, ХХН ІІІ ст. – 12 осіб), що розвинулася на тлі гіпертонічної хвороби в 13 осіб, цукрового діабету 2-го типу у 12 пацієнтів, хронічного гломерулонефриту в 5 осіб та хронічного пієлонефриту в 5 хворих. Швидкість клубочкової фільтрації (ШКФ)

становила $68,7 \pm 23,0$ мл/хв/ $1,73$ м². Всі пацієнти мали резистентну АГ. АТ коливався в межах 145-165/95-100 мм рт. ст., незважаючи на застосування в комплексному антигіпертензивному лікуванні не менше трьох препаратів 1-го ряду в цільових дозах.

Всі пацієнти підписали інформовану згоду на участь у даному дослідженні.

Для досягнення цільових рівнів АТ до комплексної антигіпертензивної терапії призначався моксонідин. Доза підбиралася індивідуально, від 0,2 до 0,6 мг на добу. Титрування дози відбувалося протягом 2-3 тижнів. Тривалість спостереження становила три місяці.

Отримані дані досліджень підлягали статистичній обробці – t-тест для вибірок із попарно зв'язаними варіантами. Дані представлені як середня (M) ± стандартне відхилення (SD). Різниця вважалася вірогідною при досягнутому рівні значимості $p < 0,05$.

Результати дослідження та їх обговорення. Основні характеристики досліджуваних пацієнтів до початку та після закінчення лікування представлені в таблиці 1.

Через три місяці застосування моксонідину зниження систолічного АТ становило $22,9 \pm 7,9$ мм рт. ст., діастолічного АТ – $15,9 \pm 3,1$ мм рт.ст.

У 29 пацієнтів (83 %) вдалося досягти цільового рівня АТ – 130/80 мм рт. ст. та менше, у 5 осіб (14 %) АТ не досяг цільових цифр, але встановився на рівні $< 140/90$ мм рт. ст. В одного

пацієнта (3 %) АТ знизився від 160/100 мм рт. ст. до 145/90 мм рт.ст. При цьому більшість пацієнтів (28 осіб – 80 %) досягли цих результатів при прийомі моксонідину в дозі 0,4 мг/добу, інші – 7 (20 %) осіб – застосовували моксонідин у дозі 0,6 мг/добу.

Диференційована оцінка залежно від нозологічної форми ХХН продемонструвала, що найкращі результати мали хворі на ХХН, що виникла на тлі цукрового діабету 2-го типу – у 100 % пацієнтів вдалося досягти цільових рівнів АТ. При гіпертензивній нефропатії вдалося досягти цільового рівня АТ у 10 (77 %) з 13 пацієнтів, у 2 (16 %) хворих АТ не досяг цільових цифр, але встановився на рівні $< 140/90$ мм рт. ст., а в 1 (7 %) хворого АТ знизився від 160/100 мм рт. ст. до 145/90 мм рт.ст. У пацієнтів із хронічним гломерулонефритом та хронічним піелонефритом вдалося досягти цільового рівня АТ у 3 (60 %) та 4 (80 %) осіб відповідно, у 2 (40 %) хворих та 3 (20 %) відповідно АТ не досяг цільових цифр, але встановився на рівні $< 140/90$ мм рт. ст.

Диференційована оцінка ефективності препарату залежно від стадії ХХН показала, що застосування моксонідину є ефективним на перших трьох стадіях ХХН. Однак більш виражене зниження тиску ми спостерігали на перших двох стадіях ХХН порівняно з третьою (табл. 2).

Частота побічних явищ при застосуванні моксонідину була такою: у 4 (11 %) пацієнтів протягом одного тижня спостерігалася сухість у

Таблиця 1

Основні характеристики досліджуваних пацієнтів

	До початку лікування	Після лікування
Вік, роки	$53 \pm 5,8$	
Стать, чоловіки/жінки	17/18	
Систолічний АТ	$153,6 \pm 8,1$	$130,7 \pm 4,6^*$
Діастолічний АТ	$96,7 \pm 2,4$	$80,9 \pm 2,6^*$
Креатинін сироватки, ммоль/л	$97,6 \pm 30,6$	$93,1 \pm 29,9$
ШКФ, мл/хв/ $1,73$ м ²	$68,7 \pm 23,0$	$71,7 \pm 24,4$

Примітка. * $p < 0,05$ порівняно з початком лікування; АТ – артеріальний тиск; ШКФ – швидкість клубочкової фільтрації

Таблиця 2

Зміни артеріального тиску при лікуванні моксонідином у пацієнтів залежно від стадії хронічної хвороби нирок (ХХН)

	ХХН I ст.	ХХН II ст.	ХХН III ст.
Систолічний АТ, мм рт. ст. до лікування	$154,1 \pm 8,0$	$152,1 \pm 8,1$	$154,6 \pm 8,6$
Систолічний АТ, мм рт. ст. через 3 міс.	$129,1 \pm 3,8$	$129,2 \pm 2,9$	$133,8 \pm 5,3$
Величина зниження систолічного АТ через 3 міс.	$25,0 \pm 8,7$	$22,9 \pm 8,4$	$20,8 \pm 6,7$
Діастолічний АТ, мм рт. ст. до лікування	$96,4 \pm 2,3$	$96,7 \pm 2,4$	$97,1 \pm 2,4$
Діастолічний АТ, мм рт. ст. через 3 міс.	$79,5 \pm 1,5$	$80,8 \pm 1,9$	$82,1 \pm 3,3$
Величина зниження діастолічного АТ через 3 міс.	$16,8 \pm 3,4$	$15,8 \pm 2,9$	$15,0 \pm 3,0$

роті, що мала легкій ступінь вираженості, та минула самостійно; 2 (6 %) пацієнти скаржилися протягом перших 2-3 днів на неінтенсивний головний біль. Відміни препарату ці скарги не потребували. Ми не спостерігали алергічних та будь-яких інших негативних (крім вищезазначених) проявів при застосуванні моксонідину. Тенденція до зменшення креатиніну та збільшення ШКФ нами була розцінена, як результат покращення гемодинамічних умов нирки і була констатована лише через три місяці лікування.

Висновки

1. У пацієнтів з хронічною хворобою нирок I-III ст. та резистентною артеріальною гіпертензією додавання моксонідину в дозі 0,4-0,6 мг/добу до існуючої антигіпертензивної терапії дозволило досягнути цільових рівнів артеріального тиску у 83 %. Зниження систолічного артеріального тиску становило $22,9 \pm 7,9$ мм рт. ст., діастолічного артеріального тиску – $15,9 \pm 3,1$ мм рт.ст. Найкращої корекції резистентної артеріальної гіпертензії досягнуто у пацієнтів з хронічною хворобою нирок I-II ст.

2. При застосуванні моксонідину цільовий рівень артеріального тиску – 130/80 мм рт. ст. та менше – у 100 % пацієнтів з хронічною хворобою нирок I-III стадії на тлі діабетичної нефропатії, на тлі гіпертензивної нефропатії – у 77 %, на тлі хронічного гломерулонефриту – у 60 % пацієнтів, на фоні хронічного піелонефриту – у 80 % пацієнтів. Лікування моксонідином добре переносилося. Після трьох місяців лікування моксонідином спостерігалася тенденція до зменшення креатиніну та збільшення швидкості клубочкової фільтрації.

Перспективи подальших досліджень. Розробити практичні рекомендації щодо застосування моксонідину для лікування резистентної АГ у пацієнтів з ХХН I-III стадії.

Література

1. Persell S.D. Prevalence of resistant hypertension in the United States, 2003-2008 / S.D. Persell // Hypertension. – 2011. – Vol. 57. – P. 1076-1080.
2. Fagard R.H. Resistant hypertension / R.H. Fagard // Heart. – 2012. – Vol. 98. – P. 254-261.

ПОДХОДЫ К ТЕРАПИИ РЕЗИСТЕНТНОЙ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИИ У ПАЦИЕНТОВ С ХРОНИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНЬЮ ПОЧЕК I- III СТАДИЙ

Е.Н. Лобода

Резюме. Мы исследовали эффективность применения моксонидина (200-600 мг) у 35 пациентов с хронической болезнью почек (ХБП) I-III ст. и резистентной артериальной гипертензией (АГ). Артериальное давление (АД) измерялось до и через три месяца после лечения моксонидином. После лечения систолическое АД достоверно снизилось с $153,6 \pm 8,1$ до $130,7 \pm 4,6$ мм рт. ст. ($p < 0,001$). Диастолическое АД также показало достоверное снижение с $96,7 \pm 2,4$ до $80,9 \pm 2,6$ мм рт. ст. ($p < 0,001$). 29 пациентов (83 %) достигли целевого уровня АД – 130/80 мм рт. ст. и меньше. Моксонидин хорошо переносился у всех пациентов и может быть рекомендован для лечения резистентной АГ у пациентов с ХБП I-III ст.

Ключевые слова: гипертензия, хроническая болезнь почек, моксонидин.

APPROACH TO THERAPY OF RESISTANT ARTERIAL HYPERTENSION IN PATIENTS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE ST. I-III

О.М. Лобода

Abstract. The efficacy of using moxonidine (200-600 mg) was investigated in 35 patients with chronic kidney disease (CKD) of stages I-III and resistant arterial hypertension (AH). Arterial pressure (AP) was measured prior to and in 3 month of moxonidine treatment. After the termination of treatment systolic AP reduced significantly from $153,6 \pm 8,1$ to $130,7 \pm 4,6$ mmHg ($p < 0,001$). Diastolic AP also showed a significant decrease from $96,7 \pm 2,4$ to $80,9 \pm 2,6$ mmHg ($p < 0,001$). 29 patients (83 %) achieved a special purpose level of AP – 130/80 mmHg and less. Moxonidine was tolerated by all the patients and may be recommended for the treatment of resistant AH with CKD of stages I-III.

Key words: hypertension, chronic kidney disease, moxonidine

SI “Institute of Nephrology of the AMS of Ukraine” (Kyiv, Ukraine)

Рецензент – проф. Л.О. Зуб

Buk. Med. Herald. – 2012. – Vol. 16, № 3 (63), part 2. – P. 152-154

Надійшла до редакції 07.08.2012 року